

МИСТЕЦТВО

ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ*

1–4 КЛАСИ

Л. Масол (керівник творчого колективу),
О. Гайдамака, Н. Очеретяна, О. Дмитренко

2 КЛАС
КРАСА ДОВКІЛЛЯ В МИСТЕЦТВІ
70 годин (2 години на тиждень), з них 8 годин — резервний час

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
-----------------------------	---

Тема I. Пори року і народні свята (16 годин)

Музичне мистецтво

Природа в музиці (пасторальна музика).
Програмна музика. Ритм. Музика народних свят і обрядів (осінній цикл).
ХТД: спів дитячих і календарно-обрядових пісень (осінній цикл).
Сприймання музичних творів, визначення настроїв. Виконання ритмічного супроводу до пісень. Ритмічні імпровізації.
Орієнтовні твори для сприймання
Українські народні пісні «Женчикок-брєнчикок» та ін.; В. Косенко. «Пасторальна», «Дощик»; М. Чембержі. «Хмаринка»; А. Вівальді. «Осінь»; Р. Шуман. «Веселий селянин»; М. Мусоргський. «Гопак»; П. Чайковський. «Осіньна пісня»; К. Хачатурян. Балет «Цибуліно» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.
Орієнтовні твори для виконання
Українські народні пісні «Пішли діти в поле», «Вийшли в поле косарі», «Ходить гарбуз по городу»; А. Мігай. «Дощик»; М. Ведмедеря. «Осінь»; А. Кос-Анатольський. «Помідорчик».

Учень / учениця:
має уявлення про ритм у житті (пори року тощо), у музиці, мистецтві;
порівнює засоби музичного та образотворчого мистецтва у відображенні природи;
розрізняє і характеризує основні елементи музичної мови;
уміє співати в унісон, виконувати пісні з елементами театралізації, створювати найпростіший ритмічний супровід (пластичні рухи до пісні);
виявляє власне емоційно-естетичне ставлення до прослуханих музичних творів;
орієнтується в поняттях: ритм, календарно-обрядові пісні, програмна музика, пасторальна музика.

Образотворче мистецтво

Жанри мистецтва. Пейзаж (міський, сільський, марина). Центр композиції. Кольорова гама. Натюрморт.
ХТД: створення осіннього пейзажу, марини в холодних або теплих кольорах з елементарним дотриманням плановості зображення; динамічної композиції; натюрморту («Свято врожаю»). Зображення овочів і фруктів (за мотивами балету «Цибуліно»).
ХТ: гуаш, акварель по-мокрому, графіка, колаж.
Орієнтовні твори для сприймання
Г. Зоря. «Червоні маки»; М. Глуценко. «Осінь»; О. Шовкуненко. «Золота осінь», «Старий дуб»; П. Волокідін. «Хмари над морем»; М. Тимченко. «Вітер»; А. Мартон. «Після дощу»; Ф. Гуменюк. «Обжинки»;

Учень / учениця:
має уявлення про пейзаж, плановість;
розрізняє забарвлення предметів у природі та декоративній композиції;
порівнює осінні образи в різних видах мистецтва;
пояснює вибір формату, матеріалів, кольорового рішення власної композиції;
уміє поєднувати кольори під час виконання живописних пейзажів, малювати прості натюрморти;

* Продовження. Початок див.: «Мистецтво та освіта», 2012, № 1, с. 2–7.

О. Новаківський. «Натюрморт» або інші твори українських та зарубіжних митців, спрямовані на розкриття теми.

орієнтується в поняттях: пейзаж, натюрморт, ритм.

Синтетичні мистецтва

Інсценізація народних (обжинкових) пісень «Пішли діти в поле», «Вийшли в поле косарі» та ін.

ДМК: м/ф «Ходить гарбуз по городу», «Аліса в країні Чудес», «Бембі», «Цибуліно»; д/ф «Птахи».

Учень / учениця:

уміє виконувати танцювальні рухи, інсценізації;

орієнтується в поняттях: обряд.

Тема II. Мистецтво і рукотворний світ (16 годин)

Музичне мистецтво

Тембри інструментів, групи симфонічного оркестру. Поняття «троїсті музики». Музика народних свят (зимовий цикл: колядки, щедрівки).

ХТД: спів колядок, щедрівок (зокрема в ансамблі, із супроводом ансамблю дитячих інструментів). Сприймання музики, характеристика тембрів інструментів. Створення ритмічних діалогів (бубон – трикутник).

Орієнтовні твори для сприймання

Твори для народних інструментів (бандури, сопілки, троїстих музик); В. Кирейко. Награвання Лукаша з опери «Лісова пісня»; Й. С. Бах. «Жарт»; В. А. Моцарт. Концерт для арфи і флейти з оркестром (I ч.); С. Прокоф'єв. «Петрик і Вовк»; А. Вівальді. «Зима» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.

Орієнтовні твори для виконання

Українські колядки та щедрівки: «Щедрик», «Ой хто, хто Миколая любить», «Нова радість стала» та ін.; чеська народна пісня «Грай, сопілко, грай»; А. Філіпенко. «Узяла лисичка скрипку», «Ой заграйте, дударики», Ю. Рожавська. «Чарівна сопілочка»; М. Колодочка. «Різні голоси» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.

Учень / учениця:

має уявлення про відображення в музиці явищ природи;

порівнює тембри музичних інструментів; образи природи у творах музики та живопису;

розрізняє і характеризує звучання українських народних інструментів (троїсті музики, бандура), інструментів симфонічного оркестру (струнні, духові, ударні);

уміє виразно співати пісні, грати в ансамблі й створювати ритмічний акомпанемент;

виявляє власне емоційно-естетичне ставлення до прослуханих музичних творів;

орієнтується в поняттях: симфонічний оркестр, тембр, колядки, щедрівки, троїсті музики, ансамбль.

Образотворче мистецтво

Живопис. Кольори та їхні відтінки. Рух у пейзажі. Естетичне оформлення народних свят. Витинанка.

ХТД: вправи на розбілення й затемнення ахроматичних та хроматичних кольорів. Малювання зимового пейзажу; створення образу зимового дерева («Сумна верба», «Сни зимового дерева»). Передача руху в пейзажі. Вирізування простих симетричних форм (витинанок) для колективної декоративної композиції.

ХТ: гуаш, акварель, воскові олівці, витинанка, аплікація з природних матеріалів.

Орієнтовні твори для сприймання

Витинанки; І. Труш. «Трембітарі»; М. Білас. «Лісова пісня», «Щедрівка»; К. Мане. «Флейтист»; З. Серебрякова. «Дівчатка біля росяля»; С. Федоров. «Зимовий вечір»; А. Коцка. «Зима в селі Тихий»; В. Наконечний. «Син Божий народився»; М. Глуценко. «Зимовий день»; Т. Яблонська. «Зима в Києві»; І. Марчук «Слід сонця на снігу» або інші твори українських та зарубіжних митців, спрямовані на розкриття теми.

Учень / учениця:

має уявлення про живопис; традиційні народні свята та їхнє естетичне оформлення;

порівнює різні види мистецтва (музичний і живописний пейзажі);

аналізує використання художником колірної гами (теплої чи холодної) для відтворення стану та настрою у природі;

уміє утворювати світлі й темні кольори та поєднувати їх у власних композиціях; передавати положення предметів у просторі (в пейзажах); вирізувати прості витинанки;

орієнтується в поняттях: кольорова гама, витинанка.

Синтетичні мистецтва

Театр «Вертеп». Розігрування сценок із зимових обрядів («Коза», «Зірка») та ін.

ДМК: м/ф «Петрик та Вовк», «Пригоди кота Леопольда», «Леді та Бродяга», «Фантазія», «Різдво», «Ніч перед Різдвом»; х/ф «Один удома».

Учень / учениця:
виконує нескладні «ролі» в зимових обрядах;
орієнтується в поняттях: вертеп, кінофільм.

Тема III. Бринить природи мова кольорова (22 години)

Музичне мистецтво

Музика народних свят (весняний цикл). Образи тварин у мистецтві. Регістр.

ХТД: спів. Сприймання музики, характеристика тембрів інструментів. Добір тембрів інструментів до образів тварин, імпровізації весняних закличок.

Орієнтовні твори для сприймання

К. Дебюссі. «Сніг танцює»; В. Губа. «Ведмідь-бешкетник»; К. Сен-Санс. «Карнавал тварин»;

А. Римський-Корсаков. Опера «Снігуронька» (пролог, фінал); П. Чайковський. «Масляна», «Пісня жайворонка»; Л. Ревуцький. «Веснянка»; М. Лисенко. Опера-казка «Коза-дереза» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.

Орієнтовні твори для виконання

Українські народні пісні «Котику сіренський», «Подоляночка», «Вийди, вийди, Іванку» та ін.; Я. Степовий. «Сніжинки»; Є. Крилатов. «Колискова ведмедиці»; В. Гребенюк. «Левеня», «Кенгуру»; О. Янушкевич. «Весняні котики»; М. Лисенко. Пісні з опери-казки «Коза-дереза»; Е. Брилін. «Мамина усмішка» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.

Учень / учениця:
має уявлення про регістри (високий, середній, низький); елементи нотного запису;
розрізняє і характеризує тембри й регістри вокальних голосів та музичних інструментів;
порівнює музичні твори за характером і настроєм; образи природи в музиці та живопису;
уміє виконувати пісні, імпровізувати мелодії веснянок-закличок; пластично і графічно зображувати рух мелодії;
виявляє власне емоційно-естетичне ставлення до прослуханих музичних творів;
орієнтується у поняттях: регістр, веснянка, опера-казка.

Образотворче мистецтво

Анімалістичний жанр у графіці, живопису, скульптурі. Графічна, живописна, пластична композиції. Ілюстрація. Писанки.

ХТД: малювання та ліплення тварин (домашніх, диких, героїв казок та мультфільмів). Вирізування витинанок за мотивами весняних обрядових свят. Виконання колективної живописної декоративної композиції («І спів пащиний вабить душу», «Чудернацькі коти»; «У світі опери-казки») тощо.

ХТ: рисунок, живопис, ліплення, витинання, аплікація.

Орієнтовні твори для сприймання

Г. Нарбут. «Зима»; І. Вапнярська. «Зима»; М. Примаченко. «Лев», «Казковий птах»; В. Панко. «Синій птах»; К. Білокур. «Котики»; А. Матісс. «Червоні рибки»; В. Васнецов. Ескізи декораций і костюмів до опери «Снігуронька»; І. Білінський. «Стрітєння»; В. Кустодієв. «Масляна» або інші твори українських та зарубіжних митців, спрямовані на розкриття теми.

Учень / учениця:
має уявлення про анімалістичний жанр; ілюстрацію; народні обряди весняного циклу, мистецтво писанки;
характеризує особливості форми тварин на основі спостереження;
порівнює живописний, графічний і декоративний пейзажі;
уміє ліпити фігуру тварини (з одного шматка пластиліну та кількох частин), зокрема казкових персонажів; вирізувати з паперу нескладні симетричні та асиметричні витинанки; передавати характер музичних творів в імпровізаціях-малюнках;
орієнтується в поняттях: анімалістичний жанр, ілюстрація.

Синтетичні мистецтва

Театр. Виконання пісень-ігор («Подоляночка» та ін.), фрагментів опери-казки М. Лисенка «Коза-дереза».

ДМК: х/ф «Снігуронька», «Синій птах», м/ф «Умка», «Братик Ведмідь», «Канікули Боніфация», «Дамбо», «Король Лев», «Снігуронька».

Учень / учениця:
уміє передавати характер казкових персонажів за допомогою жестів, рухів;
орієнтується в поняттях: мультиплікаційний і художній фільм.

Тема IV. Образи рідної землі (16 годин)

Музичне мистецтво

Музика народних свят (літній цикл). Календарно-обрядові пісні (узагальнення). Обробка народної пісні. Оркестр народних інструментів. Живописні мотиви у програмній музиці. Концерт.

ХТД: спів, виконання соло, в ансамблі, хорі, з інструментальним супроводом і без нього. Сприймання музики, характеристика музичної мови. Імпровізація в народних обрядах.

Орієнтовні твори для сприймання

Українська народна пісня «Гей, на Івана, гей, на Купала» в обробці А. Вахнянина; «Віночок» на теми українських народних пісень для оркестру народних інструментів; П. Чайковський. «Баркарола», Перший концерт для фортепіано з оркестром (фінал); Е. Гріг. «Пташка», «Метелик», «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт»; С. Прокоф'єв. «Вечір», «Дощ і веселка»; А. Вівальді. «Пори року» («Весна», «Літо»); М. Равель. «Сумні пташки», «Нічні метелики» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.

Орієнтовні твори для виконання

Л. Давидова. «Наша рідна Україна»; І. Кириліна. «Вінок з барвінку»; Ю. Шевченко. «Чудеса розсипав дощик»; В. Таловиря. «Оленчині вишивки»; В. Ведмедеря. «Вишиванка»; Н. Рубальська. «Різнi барви у природи»; О. Яковчук. «Річенька»; Ю. Михайленко. «Мати-Україна»; Т. Жупаніна. «Ранній бджілка» або інші твори українських та зарубіжних композиторів, спрямовані на розкриття теми.

Учень / учениця:

має уявлення про українські народні свята та обряди, роль музики в них;
розрізняє вокальні голоси та інструменти;
характеризує музичні особливості календарно-обрядових свят і називає пісні відповідно до пори року;
порівнює звучання пісні в обробці для хору та оркестру народних інструментів;
уміє співати календарно-обрядові пісні, дотримується правил співу;
виконує найпростіші вокальні й інструментальні імпровізації;
виявляє власне емоційно-естетичне ставлення до прослуханих музичних творів;
орієнтується в поняттях: обробка пісні, оркестр народних інструментів, концерт, цикл.

Образотворче мистецтво

Декоративно-прикладне мистецтво. Оздоблення національного костюма. Вишивка. Прикраси. Образи рідної землі в пейзажних композиціях. Портрет (ознайомлення).

ХТД: зображення квітучого дерева у різних художніх техніках. Вирізування розеткових витинанок. Ліплення елементів національного костюма (прикраси). Створення ритмічної орнаментальної композиції за мотивами народних вишивок; виконання колективної композиції з кольорового паперу («Русалчин віночок»).

ХТ: гуаш, акварель, витинання, ліплення, штампування, роздування плями.

Орієнтовні твори для сприймання

Т. Яблонська. «Квітуче дерево», «Пейзаж із човном»; К. Трутовський. «Вдягають вінок»; А. Коцка. «Гуцулка»; М. Носенко. «Українка»; К. Білокур. «Натюрморт із колоссям і глечиком»; М. Тимченко. «Свято Івана Купала» або інші твори українських та зарубіжних митців, спрямовані на розкриття теми.

Участь в обрядах (Івана Купала) з елементами вокальної та танцювальної імпровізації.

Учень / учениця:

має уявлення про декоративно-ужиткове мистецтво; елементи оздоблення українських костюмів; портрет;
порівнює твори образотворчого мистецтва за колоритом, настроєм;
характеризує нескладні пейзажі, натюрморти, твори декоративного мистецтва;
уміє виготовляти об'ємні прикраси з пластичних матеріалів, створювати ритмічні орнаментальні композиції; ілюструвати прослухані музичні твори; утворювати різні відтінки кольору;
використовує графічні, живописні, декоративні техніки та матеріали для створення художніх образів;
орієнтується в поняттях: український костюм, вишивка.

Синтетичні мистецтва

ДМК: м/ф «Квітка папороті», «Як козаки наречених визволяли», «Дванадцять місяців», «Спляча красуня»; д/ф «Марія Примаченко».

Учень / учениця:

уміє виконувати театралізовані елементи в народних обрядах.

(Далі буде).